

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 60 kr., za pol leta 2 gld. 40 kr., za četrletno 1 gld. 30 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrletno 1 gold.; ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXV.

V Ljubljani 6. kimovca 1872.

List 36.

VII. Križ — podpora lepih umetnij.

(Konec.)

Kakor pévno in godebno umetnijo, goji sveta cerkev in spopolnuje tudi tako imenovane slikotvorne, p. slikarijo, podobarstvo, dolbništvo, zidarstvo; sej so vse le-té potrebno lepoticje posvečenim, očitni službi Božji odločenim mestom, in sej izvirajo same ob sebi iz členka katoliške vere o čiščenju svetih ali svetniških podob. V starem zakonu že je ukazal Bog Mojzezu, naj skrinjo zaveze olepša z dvema zlatima kerubinoma (II. Mojz. 25, 18.), naj bronasto kačo postavi kot predpodobo svetega križa (IV. Mojz. 21, 8.); tako je veličanski tempelj Jeruzalemski ozaljšati velel z različnimi izrezarijami in podobami (III. Kralj. 6, 29.). V novem zakonu pa je bil koj v prvih stoletjih posebno sveti križ, z umorjenim Zveličarjem, kterege so umetno izdelovali prvi slikarji, podobarji in rezbarji kerščanski. Kmali se je njih umetniški duh lotil tega, da bi dostojno predstavili prečisto Devico in Mater Božjo ter podobe družih svetnikov, bodi si apostelnov in mučencev, bodi si različnih prigodeb iz svetega pisma. Tako se je zgodilo, da so z zmago svetega križa pod cesarjem Konstantinom velikim in poprej pod cesarjem Karolom Velikim popolno svojo zmago obhajale tudi lepe umetnije: pobožni cesarji, kralji in knezi so nezmerno veliko denarja in zakladov svojih darovali v ta namen, da bi s krasnimi kerščanskimi cerkvami preskerbéli vse svoje dežele in mesta; za srečno so imeli tisto zlato, srebro in drago kamenje, ktero so obrniti mogli za cerkve ali hiše Božje, njih altarje, slike, podobe, sploh v njih olepšanje in okinčanje. Tu se je tedaj kerščanskim umetnikom dajala lepa priložnost in podbuda, poskušati se v krasnih umotvorih in skazovati. Tako je nauk svetega križa izbudil in izgojil brez števila izvrstnih zidarjev ali malarjev, kiparjev ali podobarjev, kateri so zlasti v rimskih papežih in katoliških škotih vselej našli svoje naj boljši Mecene ali podpornike, in katoliška Italija z Rimom je postala v resnici domovina lepih umetnij, ktere so z močjo svetega križa in s podporo cerkveno vedno bolj in bolj se povzdigovala, in naposled pod Mihelangelom in Rafaelom v srednjem veku, in podobarstvo zlasti pod slavnim Kanovom v novejših časih dosegle naj viši stopnjo svoje dovršenosti.

Izmed umetnih del Mihelangelovih, s kterimi si je pridobil neumerljivo slavo in je jako veliko pripomogel k okroženju velikanskih cerkev kerščanskih, naj se imenuje njegova marmorna podobščina žalostne Matere Marije z mrtvim Kristusom (Pieta v cerkvi sv. Petra v Rimu), spominek na grobu papeža Julija II. z izvrstnimi podobami „Mojzes, Rahela in Lija“ (v cerkvi s. Pietro in vincoli); krasna slikarija na stropu Sikstinske ka-

pele in njeno notranje olepšanje z veličastno malbo poslednje sodbe na vsi oltarni steni šestdeset čevljev na višavo. Naposled ga je l. 1546 papež imenoval za stavitelja ali mojstra nove cerkve sv. Petra, ktero prevelikansko delo je sicer nerad prevzel, vendar imel ga za delo v službi Božji in ni vzel za več let nobenega plačila, kar spričuje o njegovi veliki in pobožni vernosti. Po njegovi smrti (1563) je velikanska kupla té cerkve dodelana bila po njegovem načrtu.

Izmed Rafaelovih slikaskih del pa je vedno znamenita slikarija, ktero je doveršil on na povelje papeža Julija II. in Leona X v Rimu, kjer je prekrasno zmalal vse izbe velikanskega papeževega poslopja Vatikana. S tim umetnim delom je povzdignil stenomalbo (presno ali fresko-malarijo) na naj viši stopnjo. Vsi opisi in obrazi in znaki so tako resnični in živi, da bi se na olje kaj tacega ne moglo narediti nikakor boljše. Tretji oddelek tega dvora je okrasil s slikami iz starega in novega zakona, ktere se navadno imenujejo „Biblia Rafaelova“. To delo je pa tako izvrstno, da nima ne stara ne novodobna umetnja nič podobnega, kar bi se mu moglo primérjati. Med njegovimi slikarijami na olje slovi altarna podoba Matere Božje (di San-Sisto za Piacenzo), zdaj last in perva kras obrazarnice Draždan-ske. Rafael je bil tudi izvrsten stavek ali mojster zidarski. Mnoge po njegovih osnovah postavljene veličastne poslopja in cerkve preslavljajo njegovo ime. Kakor slovi Rafael za očeta novodobnega slikarstva, tako slovi Kanova (Canova) za pervaka v podobarstvu. Izmed njegovih nabožnih umetnih del so vedno pomenljive: Magdalena spokornica, žalostna Mati Božja (Pieta), Janez Kerstnik in snemanje Kristusovo s križa.

Med krasnimi in velikanskimi stavbami ali poslopji, kterim se po pravici čudi svet, slovijo na pr. že omenjena cerkev sv. Petra in Vatikan v Rimu, cerkev sv. Stefana na Dunaju, Matere Božje (Noterdamska) v Parizu, sv. Marka v Benetkah, sv. Karola v Milanu, take tudi stolnice v Kolinu, Strasburgu, Ostrigonu ali Granska itd.

Tako ima edino nauku in môči svetega križa zahvaliti svet, da so lepe umetnije ne le ovarovale se pogina, temuč povzdignile se tako visoko, kakor jih vidimo dan danes. V katoliški cerkvi in v njenem božjem verstvu so lepe umetnosti pribežališče našle pred divjim natokom surovih narodov. Le tam, kjer je nauk svetega križa se globoko vkoreninil, kjer vlada vera, upanje in ljubezen kerščanska, se trudijo ljudje radi in darujejo vse v res krasne in veličastne namene. Evzebij, cerkveni prijatelj IV. stoletja, ne vé, kako bi primerno pohvalil in popisal skerblijnost, gorečnost in radodarnost tedanjih kristjanov, ktero so skazovali pri zidanji in olepševanju altarjev in cerkev Božjih. Zgodovina cerkvena nam kaže,

da so bile v starodavnih časih že po nekterih cerkvah ne le prekrasne in dragocene slike in podobe, ne le slabe posode službi Božji posvečene, da so bili tudi altarji vsi iz predragega kamna (Porphirites), sem ter tje celo iz samega srebra, iz čistega zlata, okrašeni z dragimi kamni, biseri in stebrinami. Kako daleč so preminili sedanji čas od te gorečnosti prednikov naših! Kako zapuščene in zanemarjene so marsiktere cerkve še tudi po slovenskih deželah, kar lepe umetnije zadene! Koliko neprimerne, nedostojne ozaljšave je sem ter tje še, kar namesti pobožnosti in svete veselosti budi le nejevoljo v nekoliko olikanih sercih! Hvala Bogu, da se novejši čas marsikaj boljša v tem oziru; budijo se mladi narodni umetniki, slikarji in podobarji, poživlja se cerkvena umetnija, in želeli je, da bi verlo napredovale v ta namen vstanovljene cerkvene bratovščine in narodne društva, ker z zedinjenimi močmi se veliko stori!

Pervi pobožni kristjanje pa niso tako umetno krasili le cerkev, le hiš Božjih, ampak tudi svoje hiše, svoje stanovanja so zlepeševali s svetimi podobami in slikami, v čemur jih posnemajo verni kristjanje še sedaj. Ni si treba boljšega lepotečja želéti v kerščanski hiši vzlasti, kadar so bolj umetne, res lepe in krasne take svete podobe in slike*). Po njih se budi v ljudeh ne le čutje do pravega in dobrega, ampak tudi do lepega in veličastnega, in kako blagovita je ta vzajemnost! Naj bi se v nobeni še tako revni slovenski kerščanski hiši ne pogrešala čedna britka matra ali razpelo z Jezusom, podoba Marije Matere Božje, in morebiti sv. Jožefa, varha sv. cerkve in posebnega pomočnika na zadnjo uro!

Marija Devica vedna Pomočnica.

(Njena podoba v ljubljanski uršulinski cerkvi.)

Marija je bila ob vsih časih Mati vernikov in Pomoč kristjanov, Tolažnica žalostnih. Kakor pa ima vsak čas svoje posebne potrebe, tako se Marija o raznih časih v raznoterih potrebah in stiskah po raznih potih in načinih skazuje Mater in pomočnico. Ob času krivoverstva, mlačnosti, hudih razporov je učila sv. Dominika moliti rožni venec z glavnimi skrivnostmi sv. vere, skazovala se je v svojih podobah kakor Mati rožnega venca, sv. škapulirja itd. Ob času velike zagresenosti je razodela česenje svojega presv. Serca kakor poseben pomoček za spreobračanje terdovratnih grešnikov. Ob koncu 18. stoletja, ko je strahovito francosko rogoviljenje brezbožno bučalo po Evropi, so v Rimu nekteri bogoljubni verniki mesec majnik pričeli Mariji darovati. Božja previdnost vse svoje znamenite dela pričinja z neznatnimi in ponižnimi osnovami v začetku. Tako je tudi s Šmarnicami, ki so zdaj že po vsem

svetu razsirjene. Podobarstvo, slikarstvo, pesništvo — vse pomaga, da česenje Marije Pomočnice vedno napreduje v novih oblikah. In ako so verniki Marijo vselej častili kakor Pomoč kristjanov, se sedanji čas, ko sv. Cerkev neprenehljive britkosti stiskajo, Marija začenja razodelati še posebej kakor „vedna Pomočnica“ („M. V. de perpetuo Succursu; Unsere liebe Frau von der immerwährenden Hilfe“). Odkar je od sv. Očeta v Rimu blagoslovljena podoba „Marije Device vedne Pomočnice“, postavljena v tukajšni uršulinski cerkvi, sem začel paziti na česenje Marije D. pod imenom „vedne Pomočnice“, in vidil sem iz ameriških časnikov, da podoba Marije D. pod tem imenom je daljni Ameriki že močno znana in Marija Dev. vedna Pomočnica se tam obširno časti in na pomoč kliče. Bukvice o tej podobi, natisnjene l. 1861 v Innsbuku, pravijo, da česenje milostne podobe M. D. vedne Pomočnice se čedalje bolj razširja križem-svet, nahaja se zlasti skor po vsih cerkvah oo. redemtoristov.

Kratek posnetek po omenjeni knjižici bo pojasnil zgodbo te milostne podobe in njeno česenje.

I.

V Rimu se je milostna podoba „vedne“ ali „neprenehljive Pomočnice“ v davnih časih častila, potem je zginila, in današnje dni je zopet najdena in se z novo gorečnostjo časti, kakor se bo vidilo iz naslednjega.

Na eskvilinskem hribcu rimskega mesta med sedanjim obzidjem pristave Kaserte je stala očetovska hišica tretjega papeža, sv. Kleta, kateri je slišal še iz apostolskih ust resnice sv. vere. Kadar je Klet postal papež, je hišico spremenil v cerkev, kateri se je reklo „cerkev sv. Matej-a“. Se vé, da je bilo to svetišče skrito pred divjimi preganjavci sv. vere. (Sedaj je na tem mestu cerkev in kloster očetov naj svetjšega Zveličarja.) Ko je bil Konstantin preganjanje prepovedal, je bilo to svetišče spremenjeno v zalo cerkev.

To cerkev tedaj je bila previdnost Božja izvolila, da se je pozneje v nji hranila podoba M. D. vedne Pomočnice. Znano pa je o tej milostni podobi, kar nasleduje.

Proti koncu 15. stoletja je na otoku Kreti (Kandiji) — ob času hudega turškega divjanja — živel pobožen tergovec, ki je bil poseben častivec Marije Dev.; njegov naj večji zaklad na zemlji je bila „milostna podoba“ Matere Božje, pred katero je pogosto molil.

V strahu pred Turki je z več drugimi tudi on zapustil otok Kreto; svojo predrago podobo pa je seboj vzel, in pod njenim varstvom se podá na barko, ki je jadrjala proti Italiji. Na morji vstane tako strahovit vihar, da so mornarji po silnem natezanju vse popustili in obupali nad otenjem. Mornarji in popotniki so le še s strahom pričakovali vala, kateri jih bo pogoltnil. Pobožni tergovec v tem strašnem trenutku seže po svojo „milostno podobo“, opominja popotne tovarše, da naj pribeže k Mariji „Zvezdi na morji.“ Z njim pokleknejo tudi vsi drugi na barki pred Marijo. Komaj pa začnejo roke povzdigovati, k Mariji klicati in zdihovati, kar pri tisti priči vihar potihne in morje se umiri. Kdor je bil kterikrat v morskem viharji in v nevarnosti življenja, pač vé ceniti tako čeznatorno naglo pomoč. Čez nekaj dni živi in zdravi na suho pridejo.

Tergovec se poda v Rim in tam umerje. Umirajoč pa svojemu prijatelju živo priporoči za to skrbeti, da se tako drag milostni zaklad spodobno časti v kaki rimski cerkvi. Tako je hotla previdnost Božja sama. Ker je pa njegova žena nasprotovala, ji je Marija večkrat v razodenju naznanila svojo voljo: da ne le eni sami hiši, ampak vsemu mestu bodi v blagor njena milostna podoba, in o drugi priliki narav-

*) Protestant Šubart pripoveduje, da je prišel nekda na vert nekega frančiškanskega samostana, in da je vidil tam pred lepo naslikano podobo Jezusa Kristusa klečati redovnika. Ko letá prišlega začuti, vstane in ga pozdravi. — To je lepa podoba, častiti gospod! spregovori protestant. „A še lepši je virnik (original) njen“, odgovori smeje redovnik. — „Zakaj se toraj, častiti gospod! v svoji molitvi ne obračate rajši na virnik, kot na golo to podobo?“ — „Zdi se mi, gospod! pravi na to redovnik, da ste vi protestant in da vam ni všeč česenje svetih podob. Vender pa ta dodoba pomaga moji pameti in moji domišljiji, da si tim lože predstavljam resnično terpljenje svojega Zveličarja. Moj duh ni pri naslikanem, temuč biva pri pravem Gospodu Kristusu. Morete li vi gospod moliti tako, da bi sebi podoba pred svojo dušo kot predmet njene pobožnosti vsaj v mislih ne predstavili? Ni li boljše, da nam lepo podobo naslika kak izvrsten umetnik, ne pa le naša suha in neplodna domišljija?“ — „Jaz mu nato nisem vedil kaj odgovoriti,“ pripoznáva odkritoserčno ravni protestant pripovedovaje le-ta pri-godek.

nost, da naj se dá v cerkev sv. Mateja. Po raznih zadržkih in prav rezrih znamenjih vdova poslednjič izroči predragi zaklad avguštinskim mnihom, ki so imeli takrat še v svoji povesti omenjeno cerkev sv. Mateja, ktera je med Marijo Snežnico in Lateranom. — Pobožni mnih so dar hvaležno sprejeli, vendar takrat še niso vedili, kolik zaklad je z njimi prišel v njih cerkev. Ali kmali se jim je to imelo pojasniti.

27. sušca 1499 so v slovesnem obhodu z veliko častjo, v silnem veselji Rimljanov prenašali milostno podobo v cerkev sv. Mateja. Med češenjem milostne Matere Marije, „neprenehljive Pomočnice“, se neprevidoma s ceste zasliši klic stermeja: „čudež! čudež!“... Neka žena, ki je imela hromo roko, je bila pri tisti priči ozdravljena, kakor se je milostne podobe dotaknila. Da je bila množica s tim še bolj navdušena, ni dvomiti. Med velikim veseljem in serčno hvalo pride procesija v cerkev k sv. Mateju. Pred ljudstvom postavijo podobo na veliki altar in slovesno naznanijo, da to je milostna podoba Marije D. „vedne Pomočnice.“

Tukaj je prilika omeniti, da kraji ali pa podobe, kjer so se na prošnje Marije D. molitve prečudno uslišale ali kjer so bile prečudne milosti podeljene, se imenujejo milostni kraji, milostne podobe Marije Device. S tem ni rečeno, da samo na teh krajih se milosti delé, tudi ni rečeno, da podobe imajo moč milosti deliti, čudeže delati; temuč imenujejo se tako, ker vsegamogočni Bog je na teh krajih ali po teh podobah na prošnje Marije Device še posebno, pogostniše ali očitniše milosti delil. Da so se na posebnih svetiših po svetih podobah velikrat čudeži godili in se godé, to je zgodovinska resnica, ki je nihče ne more utajiti, ko bi bil še tolik bogataj in nejevernik. Ravno tako so mnogotere prikazni Matere Božje zgodovinske dogodbe, ki se ravno tako malo dajo utajiti, kakor sploh zgodovina ne. Sv. trienški cerkveni zbor (Sess. 25) uči, da podobe Kristusa, Marije Device in družih svetnikov se morajo spodobno častiti, pa ne kakor da bi v njih kako božanstvo ali kaka moč prebivala, zavoljo ktere bi se mogle častiti, ali pa kakor da bi se dalo od podob samih kaj izprosi. Kadar podobo častimo, ne zaupamo na podobo, ampak na Boga, kateri nam pomoč deli na prošnje tistih, ktere nam podobe kažejo. —

Tisti, ki so se v svojo nar večí nesrečo ločili od edinosti sv. Cerkve in se zmoti v naročje vergli, nimajo ne sinovskega zaupanja in ne detinske ljubezni do Marije; zakaj oni so zunaj Cerkve, in toraj ne ljubljene učenci Jezusovi. Že njih mlačne besede, kadar govoré o Mariji, jih razodevajo, kakošno je njih serce do Matere Gospodove. Ne imenujejo Marije „Matere“, ampak le „die Maria“, ali k večjemu „die Jungfrau“ (devica). Nekteri izmed njih imajo še spoštovanje do te „velikanske Žene“ (dieses grosse Weib), kakor jo imenujejo; nimajo pa lahko tudi detinske ljubezni do te prelubeznjive Matere Zveličarjeve (Gl. Ott Marianum, str. 37 in 38.) — Zato se tudi ni čuditi, da sedanji liberalci niso prijatli češenja M. D., da so že po časnikih in celo očitno v sodnišu hudovoljno govorili zoper njene milostne kraje in milosti in gledali jih v slabo ime pripravi.

Marija tedaj je z omenjenim čudežem hotla Rimljanom naznaniti, da tukaj bode odsihmal poseben sedež milosti, da s posredvanjem te milostne podobe bode vernikom s priprošnjo pri svojem Sinu materno tolažbo in pomoč delila.

Rimljanje so to dobro razumeli, ker od tega dné je bila pot k ti cerkvi pot vsih terpečih, in cerkev sv. Mateja je bila pribežališe vsih žalostnih in potertih. Marija pa je svoji obljudi ostala zvesta ter se je godilo

marsikaj tako posebnih čudežev, da so romarji iz vsih krajev hiteli na ta milostni kraj. Tri sto lét je Mati Gospodova ta kraj s čudeži povelicevala, romarji iz vsih stanov in narodov so pred njo klečali in molili. Torej so tudi zgodovinarji tistih časov veliko pisali o čudežnosti te podobe in so jo goreče preslavljali. Panziroli pravi l. 1600: Cerkev pri sv. Mateju ima podobo preblazene Device, ktero zavoljo njenih obilnih čudežev imenujejo milostno podobo.“ V enakem pomenu pišejo pozneje Lupardo, Totti in Martinelli. (Konec nasl.)

Gospodu Leop. pl. Garibaldi-u.

Ko Vaše sporočilo (Jahresbericht) ljubljanske pripravnice za l. 1872 prebiram, vidim v njem mnoge reči, ktere se nikakor vjemati ne morejo z duhom katoliške Cerkve. S cerkvenega stališča naj toraj taiste v naslednjem nekoliko pretresem:

1. Vi pravite: Šola ima verske ločine v spravo devati, politiške agitacije pobijati, fanatizmu (prenapetosti) nasprotovati (st. 5). Kaj hočete s tim reči? Tolerancija (sterpnost) je dvojna, politična in teologična. — Perva, t. j. vsakega človeka brez ozira na njegovo vero za bližnjega imeti, ga kakor sebe ljubiti, je učil naš Zveličar v priliki o usmiljenem Samarijanu, njo je spolnovala kat. Cerkev vselej in učila spolnovati. Življenje škofa Jerneja las Kasas, njegov trud uboge divjake v Ameriki iz trinoštva lakomnih Španjolcev oteti († 1566), je nam tega izgled. Koliko je storil sv. Peter Klavér, jezuit, v prid ubozih zamorcev, pravi sužnik teh sužnjevi († 1654). Kolikim Hugonotom (Kalvinarjem) je blagi škof Hennuyer zoper povelje Karola IX zavetje dal, kadar je neumna politika tega kralja in njegove matere Katarine krivoverce po Francoskem usmrtovati velevala (1572). Od te tolerancije je tam govoriti in jo priporočati potreba, kjer so med katoličani tudi drugoverci. Bili so res večkrat drugoverci pregnani, umorjeni; ali ne zavoljo verstva, ne od Cerkve, ampak kot puntarji itd. in od deželske oblasti. —

Kako so pa drugoverci to politiško tolerancijo spolnovali in jo še spolnujejo? —

Kaj so judje počenjali s kristjani, pripoveduje nam apostoljsko djanje. — V Arabiji je bilo veliko kristjanov; v šestem stoletju je jud Dunaan se polastil prestola Homeritov in iz golega sovraštva do keršanstva je ukazal ta trinog v mestu Tafar-u 420 keršanskih oseb na germalah sežgati, drugih 5000 pa v ognjene jame pometati. — L. 614 so bili prigermeji paganski Parto-Perzijani čez Jordan, so posedli vso Palestino in tudi mesto Jeruzalem, požigali cerkve, ropali, kar so mogli, pobili več tavežent duhovnov, mnihov, nun in družih ljudi. Silno veliko so jih pa tudi seboj v sužnost tirali in kot živino prodajali. Jutrovski judje so bili od tih kervolokov do 80.000 vjetih kristjanov pokupili; zakaj? Zato, da so jih potlej po svoji prav peklenški hudobiji klali in morili, kakor koli jim se je ljubilo. — Enako hudobijo je prestal P. Tomaž v Damasku pred malo leti. In da je v tem rodu še zmiraj polno sovraštva do kristjanov, razodeva toliko časnikov, ki jih oni izdajajo. Moč njih pa je čedalje večí in škoda za kristjane in keršanstvo je toliko večí, ker nič vredni in odpadni kristjani jim potuho dajejo, z njimi v en rog trobijo in jim pomagajo tretji svoje lastne brate.

Ako gledamo na mohamedance, krivoverce po Angleškem, Švedskem, na razkolnike po Ruskem itd., nam priča zgodovina nekdanjih in tudi še pričujočih časov britko osodo katoličanov pri njih. —

Teologična tolerancija pa, to je: vsaki verski ločini prav dati, vsako poterčiti, zmoto za resnico čislati, je prav reči, nemogoča. Njo zahtevati, se reče „indiferen-

tizmu (verska vnémarnost) roko deržati, — vsako verstvo zavreči. Francosko jakobinarstvo je l. 1779 oklicalo enakopravnost vsih vérstev, ali že l. 1793 je zaverгло katoliško vero. — Friderik II se je hvalil s svojim indiferentizmom, v resnici pa je zaničeval vse, kar je keršanskega, in katoliško vero je še sosebno stiskal; njegovi ukazi ob času 7letne vojske (1756—1763) to pričajo. Ali mar njegov ded mogočni Vilhelm in njegov minister Bizmark zdaj drugač delata? —

Fanatizma, prenapetosti, bodi si v verskih ali političnih zadevah, pač dan današnji pri našem ljudstvu ni. — Vcepil ga je bil Mahomed s svojo lažnjivo obljubo nebés, ako v boju zoper giaure (kristjane) poginejo; kazali so ga Husiti s svojimi cepci in pomenljivim razkazovanjem kelha; šivar Ivan Lugdunski (Leyden) v Monastiru, Kromwel na Angleškem, Sanskuloti v Parizu itd. — Učitelji ga zdaj ne najdejo nikjer. *) Morebiti je pa gosp. Gariboldu gorečnost za pravo vero, grajanje razuzdanosti itd. že fanatizem?

2. Učitelji bi mógli grozno učeni, na vse strani pravi „universal-genisti“ biti, kakoršen je bil n. pr. Plinij stareji ali Leibnitz. Zato jim mora nova šolska postava nar. potrebníše berilo biti itd. (str. 6—16). — Učeniki v višjih šolah potrebujejo res tudi dostojne učenosti, da svoji nalogi zadostujejo. Kadar so si to učenost pridobili, jo že ene leta praktično svojim poslušavcem razodevali, potlej njih služba v resnici ni težavna. Dobra plača, pazni poslušavci.

Ali učitelj otrok je v drugačni zadevi. Ne toliko posebna učenost v vsih mnogih tvarinah je njemu potrebna, ampak iznajdenost, kako je treba z otroci delati, da jih res in koristno odreja, da mladost pazno ohrani, jo kaj nauči; poterpežljivost, da ne rohni po živinsko za vsaki nič nad otročiči; vterjena keršanska čednost, da jim v šoli in zunaj šole s svojim zgledom sveti. To je res težavno, in zavoljo tega je resničen pregovor: *Quem dii odere etc.* — Učeni možje se ne pečajo radi z otroci. K temu jih je zmožna vnemati le posebna keršanska gorečnost, kakor se vidi pri sv. Frančišku Ksav., sv. Hieronimu Emilijanu, vseučilišnem kanclerji Gersonu in toliko drugih.

3) Lehrertage str. 10. Brali smo, kaj se je tukaj govorilo. Res veliko besedi, veliko rešetanja, pa malo zernja. Nar. glasnejši govorniki so tukaj bili uni, ki jim na svetu nič ni prav (kakor g. Gariboldu v njegovem spisu). Koliko udrihanja je bilo zlasti na Dunaji zoper katoliško duhovščino, vero itd. Sad pa je le še večí nezadovoljnost s svojim stanom. —

4. Dozdaj je bila pglavitna skerb učitelju duhovščini se prikupiti, pravi gosp. Gariboldi (str. 15). Gerdo in neobtesano psovanje duhovskega stanú in pa učiteljev! Delaj prav, nikogar se ne boj! je že star pregovor. Zná biti, da je kak puhel učiteljski revček tako hinavščino počenjal, da bi ložej svojo nezmožnost prikri-val; pošten učenik tako ni delal, katoliški duhoven, svest si svojega poklica, kaj tacega ne zahteval.

4. „Freiheit des Lehrerstandes, — der Lehrer muss frei sein“ (str. 17), t. j.: prostost učiteljskega, — stanú, učitelj mora biti prost.

Kaj hočete s tim reči? Prost, samostojen v oziru na vsakega človeka je ruski car, marokanski sultan, morebiti tudi turški. — Drugi smo vsi pod oblastjo, tudi Vi imate svoje prednike. Učitelji niso brez njih; vprašanje je le: Ali je zanje bolje biti pod duhovno ali neduhovno oblastjo. Pregovor: *unter dem Krummstab ist gut leben*, t. j. kjer duhovni vladajo, je dobro živeti,

*) Ako se noče k fanatizmu šteti n. pr. Tagblattovo in judovskih listov neutolažljiva jeza, vedno psovanje in divjanje zoper jezuite, duhovstvo, papeža itd.

je resničen. Prašajte ljudi ob Renu, v Moguncu in drugod, kdaj jim je bilo bolje, ali ko so še katoliški škofje tam gospodarili; ali zdaj pod protestanško prusko palico? Prašajte ljudi zdaj v Rimu in po poprejšnjih rimskih okrajinah, pod kakošno oblastjo je ložej izhajati?

(Konec prih.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. V nedeljo 1. sept. je bil shod katol. polit. društva. Gosp. predsednik je nar. prvo nekoliko pojasnil vladarstvo Njih veličastva presv. cesarja, in ker je med tim časom od zadnjega shoda bil njih rojstni dan, jim je izrekel serčno voščilo, v katero so pričujoči družniki priterdili. — Na dalje je naznanil, da se društvo naše zunaj po deželi razširja in povedal je imena šest novih udov, ki so k društvu pristopili. — Potem je gosp. društveni tajnik pojasnoval in razlagal razmere in namene pruske države na zgodovinski podlagi, ravno tako tudi avstrijske, in potem primerjal obe državi. Dobro nam je pred oči stavil Bizmarka in njegove priveržence, kaj so in kaj namerjajo. Občno „dobro“ je bilo plačilo nevtrudljivemu gosp. tajniku. — Na posled je bil razgovor o gosp. pl. Gariboldi-jevem spisu v letniku ljubljanske izobraževalnice, enoglasna je bila nezadovoljnost nad tem, da je ta spis žalil Cerkev in može, kateri delajo za vero in narod. —

Iz Zagradca. Pri nas je bila za sv. Očeta papeža Pija IX procesija veliki Šmarni dan, ker je takrat pri nas že tako shod od davnih časov. Prišle so lesem procesije: Iz Sel pri Žumberku s svojim duhovnom; ta procesija je debeli dvé uri deleč priromala in bila je velika. Vodil jo je gosp. Bl. Petrič. Iz Šmihela pri Žuženbertu; ta je nar. bližej, in vodil jo je gosp. M. Kuhelj. — Iz Ambrusa, pet četert ure daleč, pripeljal jo je gosp. L. Urbanija. Domača procesija je šla Šmihelski in Selški naproti, vse tri skup združene so pa šle naproti Ambruški procesiji. Prelepo petje je bilo, in možaki veljavni so na ves glas pobožno molili sv. rožni venec. Koder koli se je ta dolga procesija vila, je vse, kdor in kar koli jo je ljudi gledalo, klečalo, in vidilo se je, kako mile solze so ljudem po licih lile, in to je bilo tudi vcerkvi. —

Ob 10 smo prišli k Mariji Materi Božji presvetege spočetja, kjer je bila velika Božja služba. Bilo je ljudi gotovo nad 1500, kakor nekteri možje pripovedujejo. Cerkev je bila prav nagnječena ljudi, pa jih je bilo zunaj le še veliko več okoli cerkve, ki so se kar prav pobožno Božje službe vdeleževali. — Prav lep red je bil, in ni je bilo, pri toliki množini ljudi ne nar. manjši napake. —

Iz Dolenskega, 19. avg. *) Kakor je že znano, so sošolci, posvečeni leta 1847 (tedaj zadnji stare dobe), 8. avg. petindvajsetletnico svojega mašništva obhajali. Sošlo se je bilo 14 svetnih duhovnov in dva redovnika frančiškana (2 svetnih in 1 redovnega pa ni bilo.) Slovesnost se je obhajala, kakor je sicer navadno, da so se namreč najpred odpele bilje in opravila daritev sv. maše za umerle sošolce (3 svetne in 1 redovna). Po kratkem prenehljeju je bila velika maša z govorom. Govornik g. Kerčon je po reku: „Hvalite Gospoda, vi mašniki Gospodovi,“ povdarjal, kako so sošolci dolžni Bogú zahvaliti se, ker tudi njim se je v preteklih 25 letih godilo, kakor sv. Pavlu: „Bil sem v nevarnosti na suhem in na morju . . ., v nevarnosti med rojaki in lažnjivimi brati . . .“, v nevarnosti v žeji in mrazu itd. (II. Kor. 11.) Res, bili so v preteklih 25 letih viharji časi, kužne bolezni, vojske in druge stiske; hoditi je

*) Zavolj zaderžkov malo zakasnjeno.

bilo treba čez hribe in doline, v presilni vročini in hudi merzloti; nevarnosti je bilo dovolj med rojaki in celó med lažnjivimi brati, pa „iz vsih nas je Gospod otel.“ Tedaj: „kaj bom Gospodu povernil za vse, kar mi je dodelil? „Calicem salutaris accipiam et.... Vere dignum et justum est, aequum et salutare, nos tibi semper et ubique gratias agere....“ Pa tudi ljudstvo naj danes Boga zahvali, ker zavolj ljudstva Bog mašnike varuje; ker v toliko žalostnih časih, ko je vse zmedeno, ko se dostikrat že več pravica in resnica od krivice in laži ne razločuje, ko satan in njegovi priverženci zoper vero, oblast in cerkev Gospodovo strastno divjajo, je včasih skoraj le še duhovnik, kateri brez straha resnico terdi in jo oznanjuje vsakemu, stoji kot zid, ter brani in zadržuje, da se izobraženi in pokristjanjeni svet ne poverne v nekdanje malikovavstvo. Omenil je govornik nekdanjih žalostnih časov, ko je bil Hunerih, kralj Vandalov, vse škofo in mašnike v pregnanstvo odpeljati zapovedal, ter opomnil, kako so takrat matere, spoznavši dobroto katoliškega mašništva, pregnane škofo in mašnike žalostne in solzne z otročiči spremljevale, ter vpile: Kdo bo nam slabim zdaj grehe odpuščal? kdo otročiče kerševal in učil? kdo naše zakone blagoslavljal, in branil, da ne postanemo ko nekdanj sužnji? itd.)* Toraj danes o 25letnici: „Magnificat anima mea Dominum“: povikšuj moja duša Gospoda, ker velike dobrote ti je skazal....; naj Gospoda hvali tudi ljudstvo Božje, da mu Bog še mašnike ohranjuje, da po njih še resnico zvé, da se po njih še zamore vdeleževati gnade in milosti Božje....

Po duhovnem opraviu v cerkvi je bil, se vé da, zmeren obed. Koliko si imajo sošolci tu dopovedovati, popraševati, se ložej misli, kakor dopové. Da so se verstile navadne napitnice, sv. Očetu pp. Piju, mil. škofu, sedanjemu in umerlemu, kateri so nas iposvetili itd., se tako vé. Naj navedem le eno, s katero je naš Korošec resnično in šaljivo vsem želel: „An gueten Magen.“ Treba ga je, ker duhovnik je izpostavljen vsem nevihtam po noči in po dnevi, ker dostikrat zavolj opravil ni o pravem času domá, tedaj dobiva pogrete jedila, ker dandanašnji sem ter tje kak „vsegamogočen“ župan, pa še bolj drugi liberaluhi dajejo dokaj grenkih požirati itd.: vse to prebavi le „dober želodec!“ — Drugi se je vmislil, ter listnico kar po sili vrnil, da mu vsakteri kak rek za spomin zapiše. — Dopovedovali so se marsikteri smešni in resni dogodki iz lét šolanja ali iz poznejšega duhovskega življenja. Med tem je pretekel le prehitro čas — bližala se je ločitev, naj berž marsikteremu za vselej. Večerni vlak je odpeljal večino sošolcev na vse kraje. V spominu pa je in bo 25letnica gotovo vsem še dolgo, in spomin človeka poterjuje in — dolgočasi. Iz tega se je izcimil predlog: naj bi se sošolci zanaprej večkrat shajali, znabiti kako tretje, peto ali saj deseto leto; ker negotovo je, ali bode še kdo drugo 25letnico doživel; gotovo pa, da več del sošolcev ne. Človeku je v starosti to večja potreba kot v mladosti, in zlasti v sedanjih časih. Ne bilo bi treba take slovesnosti; dovolj, da bi sošolci zdaj pri tem, zdaj pri drugem se sošli; za žive in mertve maševali, ter se po zmernem obedu razšli.

Naj še omenim predloga, ki je bil zavolj prekratkéga časa ostal in je še le „post festum“ po sklepu „ecclesiae dispersae“ sprejet bil. Glasi se: Dajmo 25letnico z dobrotnim delom obhajati, katero je živa po-

treba, da si je ravno nekteri Kranjci (ne vém zakaj?) nočejo niti viditi, niti spoznati. Dajmo namreč vsaki nekaj ko malo zerno goršično, iz kterega naj bi izrastla družba duhovnikov v podporo onemoglih vpokojenih sobratov. Potrebe ne bom dokazoval — to bi bilo v Savo vodo nositi.)* Glejte, skoraj da po vsih škofijah Češkega, Ogerskega, Štajarja in Korotana so enake družbe že zdavnaj ustanovljene, in veliko dobrega delajo, mar le pri nas — bi je ne bilo treba? Vse je dandanašnji v dužbah, celó ubožni učitelji imajo že precejšen kapital; in mi —? Vlada, vidimo, kader nas podpira, ne daje nepogojno vsim potrebnim, kakor dela n. pr. vradnikom, ampak le tistim, kateri liberalne strune vbirajo; ne daje iz svojega zaloga, ampak na ime našega, iz verske matice — kakor „Vorschuss.“ Veseli mé, da od nobenega sošolca ni bilo slišati, da bi bil te „dobrote“ prosil. Hotel sem še nekaj reči, pa naj bo. — Kaj frامasonstvo za vse dežele evropejske namerava, je dosti očitno. Si še le pomagati, ko že voda v gerlo teče, je dostikrat prepozno. Kakor povsod, gotovo tudi tu velja: Pomagaj si sam, in Bog ti bo pomagal. Začetek je bil že pred nekaj leti storjen; poskusimo še enkrat: znabiti se bo enkrat vender kaj doseglo. Več mravelj celega kebra nese.***) Predlog je bil sprejet, kakor je rečeno, po resnem premislilu, ter je vsaki obljubil nekaj darovati, da bi se toliko potrebna družba vtemelila.

Naj bo s temi versticami vsim duhovnikom naše škofije ta predlog v resni prevdarek naznanjen. Če se v kratkem kaj začne, damo sošolci v spomin naše 25letnice radi vsaki nekaj; če pa spet zdaj ne bo nič, bomo to v kaj družega obrnili, ali pa naj denarci v žepu ostanejo, kakor je komu drago; ker 300—400 ali tudi 1000 gl. kapitala s 15—20 ali tudi 50 gl. letnimi obrestmi ni vpokojenim duhovnikom nič pomagano — da, sej tudi še enemu ne.

Naj še dostavljam, da skupščino sošolcev je počastil prečast. vojaški župnik iz Tersta in nekaj nam dradih sosedov. Razveselilo jo je tudi nekaj drugih duhovnikov — več del vsi domačini. V duhu in od daleč se je slovesnosti vdeleževalo ter srečo vošilo nekaj sošolcev; svetnih in duhovnih. Vsem hvala za njih blagi spomin!

Pričujoči sošolci so naslednji gg.: M. Barlič, J. Hofsteter, J. Humar, J. Jerič, J. Kapus, J. Kerčon, J. Klemenčič, J. Kraškovic, V. Legat, J. Razpotnik, J. Rus, A. Vonča, N. Zic. Redovnika: P. Salvator Pin-tar, P. Anast. Ramovš. Z Bogom!

Vipava. — Dve leti je tega — 14. avgusta je bilo — kar so naši Vipavci v ogromnem številu zahtevali svoje narodovne pravice na taboru; letos pa so dan pozneje tirjali od sedanjega nevernega sveta to priznanje za-se, naj spozná, da je Vipavec ne samo domoljuben, ampak še nekaj več, da je veren sin svoje naj boljši matere, katol. Cerkve.

Bravšemu takrat o Vipavskem taboru, mi je ne-nekako gorko prihajalo pri sercu; letos 15. avg. pa, ko sem sam bil pričujoč pri procesiji k Materi Božji v Log, sem si živo in zanesljivo mislil: Bog svojega blagoslova takemu narodu odreči ne more zarad njegove vernosti in zvestobe; doseči mora svoje pravice!

*) Pa res, ženstvo, prosto in zakonsko, bi imelo naj bolj Bogú hvaležno biti za dar sv. vere, ter tudi po njenem nauku prav pošteno in keršansko živeti. Le kat. vera Kristusova je ženstvo iz sužnosti rešila ter ko moške povzdignila med proste otroke in podobe Božje. V malikovavstvu ni bila ženska družega ko sužnja, ko stvar, s katero smé mož ravnati, kakor hoče.

*) Od tod se vidi, da želja za duhovsko družbo je res razširjena, ker to, kar se je undan po duhovskih vajah v Ljubljani sklenilo, je bilo na dnevnem redu že poprej na 25letnici v Šmartnu in pa od čisto drugih gospodov kakor zdaj, ter eni za djanje družih niso vedili.

**) Sošolcem v odgovor: Večina nepogojno radostno sprejme A in B; nekteri z malimi pomislili; vender so s sklepom večine vsi zadovoljni. Več od tega morebiti po drugi poti in pozneje.

Ko je bila procesija oznanjena, so nas nekteri skerbno popraševali, ali res bo procesija, in zakaj neki bo? Odgovarjali smo jim, da bomo po izgledu izletov sokolskih, „feuerwehr“-skih, „turnarskih“ tudi mi napravili izlet k Materi Božji v Log — le s tem razločkom, da se bo po poti zraven petja tudi molilo, in sicer ne za nemškega cesarja in „vsezveličavno“ Nemčijo, ampak za sv. Očeta in sv. Cerkev.

Veršilo se je vse po izdanem načertu, dokončalo se vse v naj lepšem redu. Nekaj po osmi uri skozi okno pogledam, in vidim od Šenbida doli pomikati se velikansko procesijo, ktere konca ni bilo ugledati. Kakor šumenje morja, ki se v bregovje zaganja, se je slišalo daljno petje in pobožna molitev, in hladen vetrec je zmago-obetavno razvijal zastave, za kterimi so kakor oborožena vojska se verstili daljni Pivčani, Šentbidci, Vrabčani, Gočani, Štijačani, Erzelci, Slapenci in obilo Kraševcev iz obeh sosednjih škofij. V Vipavskem tergu se je ta procesija zedinila s farno procesijo, kteri so se tudi pridružili Colci in Podkrajci, — in tako smo združeni med petjem in molitvijo se pomikali proti Logu. Če je kdo s kake višave doli ogledoval se po prelepi dolini, moralo mu je serce pokati žalosti, da se ni vdeležil procesije. Vidil je od zgornje strani našo farno procesijo v dolgi dolgi rajdi, od nasprotni strani pa še v obilnejšem številu Planince, Ušane in Šturce z verlimi Goriškimi sosedi vred, od severa pa Verhpoljce, Budanjce in Černoveršce — vse te je vidil v velikanskih procesijah bližati se k splošnemu svetišču Matere Božje. Ko smo se temu svetišču bližali, pozdravljali nas je velikanski zvon, 45 centov težek, ki je 7 celih let molčal, zdaj pa iz novega visokega zvonika vabi k časti Božji in oznanjuje darežljivost Vipavcev. In ko smo tako naprej šli med mogočnim zvonjenjem, je oko moje čez neštne cerkvene zastave, ki so pred nami v procesiji vihrale, uhajalo kviško k visokemu zvoniku in k narodnim zastavam in zastavicam, ki so mu še ne do delano glavo kinčale.

Ko smo se pred cerkvijo z drugimi procesijami zedinili, smo šli v kmali že napolnjeno svetišče, kjer je bila velika sv. maša s primerno pridigo. Šentbiski g. vikar je oostro bičal napake sedanjega liberalstva. Ljudstva je bilo toliko, da bi bilo 5 takih cerkvá potreba za vse. Cenimo ga na 15—18000. Duhovnov je bilo 25; 18 domačih in 7 verlih Goričevcev. (Slava!) Vodili so procesijo in tudi veliko sv. mašo peli preroditelj doline Vipavske, p. n. g. kanonik in dekan Juri Grabrijan, kterim je gotovo vsakdo iz serca privoščil, naj bi serčno doživeli še tistega dneva, ko bojo zamogli blagosloviti nar lepši spominek svoj — popolno izdelano svetišče in središče Vipavsko.

Iskrena pohvala Vam, predragi Vipavci! Ostanite zvesti Bogu, narodu in cesarju, za kterega ste nedeljo pozneje molili. Mi pa, ki z vami opraviti imamo, iz polnega serca kličemo: „Pej, ta je možka b'la!“

Govor v katoliško-politiškem društvu v Konjicah

18. avg. 1872.

(Dalje.)

Kaj pa da, l. m.! vi se lahko smejate, ker veste da vas č. o. jezuiti niso poručali, ko so tukaj v Konjicah sv. misijon imeli; ali vi pa morebiti ne veste, da jim brezverni liberaluhi močno diše, ako jih le dobé, vse pobrustajo od glave do nog; še več, povem vam, kamor se vselijo, še vstavaške sence več najti ni. Pa, l. m., to niso nobene šale; sami ste vidili, ko je bil letos v št. Jurju v Dramnjah misijon, kako grozovitno so Celjani vdelavali, kakor bi bili obnoreli. Ko je Turk pred Celjem stal, ni bilo takega straha in groze; sej je bilo pač slišati, da je celjski liberelec rekel: oh, bi

mišja luknjica bila, da bi se vanjo skril! In vender so bili v Dramnjah le trije jezuiti. Tudi vem, da še niste pozabili, kakšna reč je bila v Mariboru, kakor sodnji dan. Kadar so trije jezuiti v bližnjem Lembahu misijon obhajali, je hotel Maribor, kar je liberaluškega, na misijonarje planiti; le kader so vidili kmete in tam blizo veliko sežnjevo poln zloženih, so se zbali in odjenjali; vpili so pa vender tako zelo, da neki še zdaj pivko imajo. Viditi zdaj, l. m., če pa že trije jezuiti taki milijonski strah učinijo; kdo bi še le grozovitni strah dopovedati ali popisati zamogel, če bi celih 200 Jezusovcev... v našo Avstrijo pribežalo? Veste, to ni šala! Ali ta strah se je vender nekoliko ulegel, ko so neki usmiljeni očetje naznanili: le nikar se ne bojte, ljubi Avstrijanci! potolažite se in mirno spite; sej nas ne bo k vam ne; rajši gremo pod Turka, kakor med taki vriš; pa tudi tje nam ni treba hoditi, ker nas prosta Amerika lepo prosi, da naj tje pridemo, in bomo z veseljem sprejeti; kamor tudi gremo, vam pa lahko noč želimo: na oba uha si kučmo nategnite in mirno počivajte! Ali naše avstrijske liberaluhe in mnoge vstavače pa vender strah ni popolnoma zapustil; kajti sami veste, če strah v kosti zaide, ga ni z lepo pregnati; bojé se, da bi ti nad vse zviti Jezuiti, pred kterimi celo rogati zelenec tako trepeče, kot da bi mu peklenski ogenj na peto žgal, — čez ključevno luknjico ali pa skozi slamnato bilko vender le prilomastili, in jih na kislem zelji popapali; oh to bi bilo še le nam sto tisučkrat gorje in narobe-svet; kajti, zdaj imamo mi jezuite v želodcu, potem bi pa oni nas iz želodca v želodec premetavali — brrrrr! — glejte zato od vseh kotov in košev, iz vsih ljuken in luknic adrese ali prošnje ministrom na Dunaj pošiljajo, da bi tudi naše avstrijske Jezuite vse pregnali, kakor Nemci nemške; in strašijo, da je neki načrt že izdelan, kteri ima državnemu zboru predložen biti, da se vsi Jezuiti... odpravijo, kajti so državni strašno nevarni ljudje; in ako se berž ko berž ne spodijo, bo celo cesarstvo razpadlo v šibre.... Da pa ta napad na č. o. jezusovce ne meri samo na nje, ampak na sv. Očeta papeža, kterega smertno čertijo, na škofo in katoliške mašnike, kteri so jim tern v peti, in na vso katoliško Cerkev, ktero hočejo spodriniti in državno cerkev brez Boga in katol. vere po svojem kopitu na njeno grobljo stesati, je vsemu svetu znano; kajti vsakdo lahko vidi, kam pes taco moli. (Dalje nasl.)

Na reški gimnaziji je bilo letos ob koncu leta 162 učencev. — Dobrotniki posebni te naprave so: čč. oo. kapucini, frančiškani na Tersatu in redovnice Benediktinarice, ki so mnogim ubogim dijakom dajali živež. (Čuda, če jih pa „olikana“ nova era ne bo iz same „hvaležnosti“ zato gerdila preganjala.) Kakor je učni nauk povsod hervašk, tako tudi letno sporočilo. (Po Slovenskem, kakor je znano, je v tem oziru neka anomalija, kteri se bo morebiti prihodnji svet čudom čudil.) — Spis v letniku je spisal naš rojak J. Zupan, namreč: „Něsto o kritiki u obće — a o historičkoj napose.“ (Prav izverstna obravnava o kritiki sploh, in posebej o zgodovinski, njenih razdelkih itd.)

Iz Mokronoga. Tudi pri nas smo imeli ginljivo pobožnost za sv. Očeta, za zmago sv. Cerkve in za blagor Avstrije. 11. avgusta so iz sosednjih duhovnij: Šentruperta, iz Mirne, iz Šentjanža, iz sv. Trojice in iz Trebelnega prišle v Mokronog obilne množice v procesijah med gorečimi molitvami in pobožnim petjem. O 1/2 9 je bila sv. maša v tergu, in po sv. maši se je verstila vsa silna vojska iz 6 fará pod cerkv. zastavami in šla z orožjem gorečih prošnjá proti bližnji romarski cerkvi Matere B. na Žalostni gori. Serce je moralo človeku veselja poskakovati, ko je vidil toliko mnozico z njenimi duhovni, posebno radost je vzbujevala truma možkih. —

Da le ženske letajo k enakim pobožnostim, — to gerdo psovanje je očitno poderto nevošljivim sovražnikom, ker tudi značajni možaki serčno kažejo, da vedó, kaj jim je kat. Cerkev, da jo ljubijo in se z gnušom obračajo od nasprotnih kričavcev.

Gora se je napolnila s to vojskino trumo (bilo je ljudstva blizu 8000); opravile ste se 2 tihi ss. maši, ena znotraj, ena zunaj cerkve; potem je bila pridiga zunaj cerkve, v kateri so preč. g. Košir, Šentruperski župnik, ljudstvu razložili namen tih procesij, navduševali jih za pravice sv. Cerkve in za stiskanega sv. Očeta. Kazali so sedanje žalostne čase za Cerkev in izrekli tudi upanje, da bo Cerkev kmalo obhajala slavno zmago, katero bodo morda še sedanji Papež doživeli. Po govoru je bila slovesna sv. maša zunaj cerkve in tiha v cerkvi.

Po dokončani službi Božji se je vse ljudstvo mirno razšlo, brala se je na obrazih tiha zadovoljnost nad toliko lepo pobožnostjo, in dasiravno bi se bilo lahko reklo: Veliko jih je od daleč prišlo in bati se je, da bodo na potu domu opešali, vendar so bile v naše začudenje in v nevoljo nekterih kerčmarjev kerčme prazne; zamišljeni so šli domu; le to se je slišalo: Kaj tako ginljivega na Žalostni gori še ni bilo.

Oziraje se na te pobožnosti in na vnemo ljudstva za Cerkev in Papeža, zraven pa na obljubo Odręšenikovo, da Cerkve njegove vsa peklenska moč ne bode zmagala, končam z besedami govornika na Žalostni gori: „Kakor gotovo verujem v presv. Trojico, v Boga Očeta, Sina in sv. Duha, kakor gotovo verujem v moč ss. Zakramentov; tako gotovo verujem, da bo Cerkev zmagala.“ Kdaj? Čas vé Bog, — mi upajmo, da kmalo. M. V.

Iz Verhnike. Kakor druge, tako je bila tudi Verhniska fara s Horjulsko in Bevsko duhovnijo združena napravila procesijo v praznik vnebovzetja Marije D. k podružnici Matere Božje na Lesnem berdu. Veliko ljudstva se je bilo sošlo, ki je prosilo za zmago sv. Cerkve in sv. Očeta, ter so Njemu tudi v dar prinesli nekaj denarne pomoči. (Gl. na koncu.)

Pod Kórenom, 26. vel. serpana. — Od naše fare iz Kranjske gore, kakor iz Rateč in Fužin, so šle skupaj procesije na sv. Ane dan k Mariji Pomočnici na poldrugo uro oddaljeni Stermec, ki je že pod Koroško. Ljudstva je bila silna množica. Ljudje so se že z doma zbirali v kardela ter so po poti molili, dasiravno so imeli prav za prav še le na verhu Polján v procesije vverstiti se. Od Fertuna pa se je silo velika zbrana procesija pomikala navzdol. Preč. gosp. A. Dremelj so imeli veliko mašo. Rateške pevkinje so prav spodbudno pele. Bile ste tudi še dve drugi maši. Cerkev je bila natlačena in ves prostor okoli cerkve je bil prenapolnjen klečečega ljudstva. — O da bi Marija sprosila že skoraj konec britkosti, v kateri so naš sv. Oče Pij IX! Naj bi jim skoraj podala svojo mogočno roko in vzela jih s križa veselje vsim pravim, zvestim katoličanom in v sramoto laži-liberalcem in mavtarjem!

Procesija za sv. Očeta na Sveti gori pri Gorici. Že pred več mesci je katoliška družba v Gorici napovedala na 2. dan kimovca procesijo za sv. Očeta na Sveto goro k Materi Božji. Pozneje je s privoljenjem prevzv. nadškofa razposlala do duhovščine povabilo, da naj bi se vdeležili s svojimi ovčicami te prosilne in tolažilne procesije, v kateri bi se z združenimi obilnimi molitvami po Mariji pomoč sprosila od Boga za Cerkev in za rimskega papeža, Očeta keršanstva. Zadnje nedelje se je po farnih cerkvah to ljudstvu oznanilo, in družba je osnovala red procesije in Božje službe na Sveti gori ter ga je po katoliških časnikih našega kraja razglasila. Odbor katoliške družbe je bil pri prevzv. knezu nadškofu in jih je naprosil, da bodo podelili na Sveti gori

papežev blagoslov, kterega so sv. Oče, po kardinalu Antonelli poprošeni, dovolili.

V nedeljo, 1. kim., se je nebo, zadnjega avgusta temno in deževno, lepo zjasnilo, in celi dan v nedeljo so ljudje dohajali v procesijah iz raznih fará, sosebno iz daljnih krajev.

Popoldne ob štirih so se prevzv. nadškof odpeljali od doma med zvonjenjem vsih zvonov Goriškega mesta in okolice, in z njimi preč. gg. korarji msgr. Castellani, Abram, Bensa, in tajnik g. Globočnik. Celo pot so dohajale trume za trumo romarjev, ki so potovali k Materi Božji. Tu je bilo viditi duhovnega, ki je s culico pod pazduho hitel kviško na goro, tam može in žene z otročiči, ki se radostno podvizajo po krajših pa stermih stezah, da druge prehité in se zamorejo kmalo na kolena vreči pred oltar s čudežno podobo Matere Božje; tu romajo gospodje, tam gospé in gospodičine, drugod kmetje. Vse mergoli po gori od verha do dna, po kolovozni poti, kakor po stezah. (Dalje nasl.)

Oglasim se Vam s prijetnega berda, od koder se krasen prizor odpira čez veličanstveno Jadransko morje, s Terstom in drugimi pomorskimi mesti do slavnega Ogleja in slovečih nekđaj Benetk. Tukajšno ljudstvo je v obče dobro, domoljubno, tudi pobožno; duhovništvo šteje prave slovenske poštenjake, kateri, dasi tudi neki ubogi, v tej dekaniji (Kosta bona prie Kerkavce) se niso brigali za Štremajerjev penez; pa vendar je mene junija mesca „Slov. Narod“ zapisal med prosilce. Prijatli so me začeli sumljivo gledati, neki so to reč verjeli ter me obžalovali; neki niso verjeli. A jez sem stvar še le pred malo dnevi po prijatlu zvedil, ki mi je to reč razjasnil. Hudo me je ta laž spekla! Potolažiti prijatle, naj se tukaj opravičim, da je Narodov dopisnik lagal. In dioecesi Tergest. postulatotes quidem 126 fuerunt. Neki so kaj dobili, neki nič. Veči del nobeden ni zadovoljen; kajti, kdor ni nič dobil, se jezi; kdor je kaj dobil, se mu 50—100 gl. malo zdi. — Gotovo je pa, po mojem prepričanju: pecuniam — sive multum, sive parum — vix profuturam.

V Maresegi, 30. avg. 1872.

Matija Snoj, župnik.

Razgled po svetu.

Na Dunaju se judje silo množé. To je znana reč. Izmed velikih dnevnih listov dunajskih so k večjemu trije, ki ne služijo judovstvu, kakor piše „Pokrok“; izmed 360 advokatov na Dunaju je k večjemu kacic 60 nejudovskih, in ker je advokat ne samo ohranitelj, temuč tudi razkladatelj postave, pravi omenjeni list, se vidi, v čegavih rokah je postava... — Pri tem tedaj se res ni čuditi, da se dan na dan tolikrat ponavljajo iz Dunaja glasovi, ki so se slišali s Kalvarije, iz Anasove in Kajfove hiše. Čuditi pa se je, da po mestih, kjer je čisto samo keršanstvo, so posamezni časniki ne manj judovski kakor dunajski. Ali se ne razlega pogosto tudi iz ljubljanskih perés glas — enak unemu na Kalvariji?

V Belgradu se je od 21. avg. skoz več dni slovesno obhajala polnoletnosti kneza Milana, kateri je zdaj nastopil vladó. Bilo je polno ljudstva, tudi iz Avstrije in drugih krajev, akoravno je bila avstrijska vlada prepovedala vradno vdeleževanje pri tej slovesnosti. Zlasti slovanškega naroda lepe množice so se bile zbrale. Milan je edini moški mlajši iz deržine Obrenovičev. Po serbski vstavi od 29. rožn. 1869 je knez neodgovoren vladar z odgovornimi ministri. Zraven sebe ima starašinstvo (senat). Postavodajavno oblast deli z narodno skupščino. — Milan je izrejen med katoličani v Parizu; bode menda saj pravičen tudi katol. prebivavcem, ki jih je blezo

kacih 9000 na Serbskem. — Ministre je ohranil poprešnje. V razglasu obeta, da se bode čisto posvetil blagru svojega naroda, ter upa, da Božja previdnost bode blagoslovila serbski narod in domovino. — Serbljani in drugi si delajo velike nade, da bode Milan Serbijo povzdignil v nekdanjo slavo; zato ni brez taci, ki na Serbijo kaj pisane gledajo. — Naj moli močno razširjena bratovšina ss. Cirila in Metoda zlasti tudi za poedinjenje teh bratov s katol. Cerkvijo; rajni Martin Slomšek, njen začetnik, naj pa molitvi sprosi nebeški blagoslov!

Švicarsko. Mavtarsko-Lutrov duh ima v sebi neko zagrizeno sovražljivost, ki je zedinjena s satansko terdobo in neusmiljenostjo. Kakor se na pruskem Nemškem katoliška Cerkev preganja, tako je začelo v luteranski Švici strašiti. Brez pravice, brez usmiljenja so iz Genfa pregnali šolske brate in usmiljene sestre, tolike dobrotnike in dobrotnice uboge mladine in sploh človeštva. Množice razgnanih otrok so jokale po mestu, starši so protestirali, katoliški meščani prosili, prebivalstvo je svojo nejevoljo razodevalo s 3000 podpisi: mislite, da je vse to kaj pomagalo? Nič! Ti mavtarji niso ljudje, to so zveri brez vere, brez serca, brez pravoljubja. Taki trinogi si upajo besedo svobodo po nemaro imenovati, in hočejo svet vravnati!

Ministru Lonjaj-u obetajo, da pojde za tolikimi drugimi svojo pot.

Deželni zbori se imajo pričeti mesca novembra.

Iz Ljubljane. Gosp. Leop. Klinar, duh. pom. v Vipavi, pride za dušnega pastirja v ljubljansko jetnišnico na Grad. — Službo jetniškega učitelja, so zdaj ločili od duhovske, že razpisali in oddati jo hočejo s posebejno plačo posebnemu učitelju. — O tej priliki naj omenimo, kako si je dosedanji jetniški duhovni pastir in sedanji špiritval gosp. K. Heidrih, kakor sploh o jetnikih, tako zlasti tudi v njih šoli pridobil velike zasluge. Ne le postavnih, ampak tudi že stare možake je naučil v kratkem času brati, pisati, številiti itd. Kako lepo so več del vsi pisali, mnogi tudi risali, temu se mora vsak čuditi, ki pisanja vidi. Očitno je pri tem še to, da taki, ki so prebrisani za hudo, so prebrisani tudi za dobro, ako le hočejo in ako imajo k temu dobro napeljavno. Iz tega skoraj prečudnega vspeha pa se izhaja še nekaj družega, kar liberalci strašno neradi slišijo; to namreč, da le tam se šola — še celo hudobnežev — dobro obnaša, kjer se dela s keršansko gorečnostjo, v edinosti s sv. Cerkvijo.

V knežje-škofijsko semenišče so sprejeti naslednji gg.: Fr. Bregar iz Teržiča; Jan. Bregar s Primskavega; Fr. Cerovšek iz Šmarje; Jan. Golob s Tujnic; Vil. Knjific iz Nov. mesta; Jan. Lušin iz Ribnice; Pet. Ogrin iz Mengša; Jož. Resnik iz Glagovice; Gothard Rot Ljubljančan; Jak. Sušnik iz Železnikov; Fr. Svajger iz Černomlja; Avg. Turk Ljubljančan; Maks. Veja iz Kranja. Vsih skupaj 13.

Zoper Gariboldov spis o nadaljnjem izobraževanju ljudskih učiteljev ste prišli na svitlo dvé brošuri od gg. učiteljev, ena v slovenskem, ena v nemškem jeziku. Na prodaj pri Mihelaču (v Slon. ulici).

Dvoje vprašanje. (Poslano.) Gospod vrednik, kaj pravite, zakaj se nekterim Slovencem prav zdí: 1. ime Najvišega, Stvarnika vsih reči, pisati z malo začetno čerkico: „bog“, 2. ime sovražnika človeškega rodú pa z veliko začetno čerko: „Satan?“ Naravnost rečem, da mene taka zmešnjava vselej v serce zaboli in se mi to zdi nekako zaničevanje zoper Boga.

Odgovor: 1. Ne mara je to olikano-slovensko in

strašno „nobel“? — 2. V Volfovem in družih slovarjih je pisano „Bog“ (to je, edini, pravi Bog), pa „bogovi“ (lažnjivi, izmišljeni); nasproti pa „satan“. Sicer dandanes mnogi menijo blezo, da je čačko „satan“ liberalen gospod, ki se je od Boga emancipiral, in hočejo se mu s tem prikupiti, da mu z velikim S-om delaja slavalok; edinemu Bogu pa še mali b komaj privošijo!

V Celoveu se je bil 30. avg. pričel „lehrertag“. Repenčili so se zoper vero, duhovstvo, jezuite, kakor je že skor navada pri enacih shodih po Nemčiji. Med sprejetimi stavki je n. pr. ta, da župnik v krajnem šolskem svetu nima glasú o veri, ampak le samo katehet, in ta le samo v veri. Čudno je, kako se ta ostudnost vjema z naj poslednjo neslišano prederznostjo: da naj se ves keršanski nauk verže iz ljudskih šol!!! (Vprašanje je, če keršanski cesar in kerš. starši ne bôdo poprej novih ajdov vergli iz keršanskih šol; ali tudi, če bi skerbni starši tudi le enega otročiča zaupali takim učiteljem? Sicer je tako divjanje naj bolje priporočilo za šole nove ére.)

Petindvajsetletnici duhovski ste 10. t. m. na Sveti gori in pa v Škednji pri Terstu.

Duhorske spremembe.

V ljubljanski škofiji. Postavljeni so naslednji č. gg.: Ant. Jamnik, novoposveč., za kapl. v Selce; Jan. Škerjanec, novoposv., za kapl. v Ternovo (zavoljo bolezní ondotnega kapl. g. Jan. Dolenca); Leopold Klinar, kapl. v Ipavi, pride za kurata v jetnišnico na ljubljanski grad; Jan. Podboj, novoposv., v Ipavo. Č. g. Mavricij Goslar, duhovni pom. v Križah pri Teržiču, je dobil Podlipo. Č. g. Fr. Strukelj, duh. pom. v Sostrem, pride za čas svojega pokoja na Šmarno goro. — Umerl je č. g. Mat. Mervar, fajm. v šent-Janžu, 31. avg. in fara je razpisana 3. sept.

V teržaski škofiji. Č. g. Jak. Pristov, škofijski kancelist, se podá v pokoj; na njegovo mesto pride č. g. Juri Rastelli. — Umerl je č. g. Miha Kavčič, župnik v pokojú.

V lavantinski škofiji. Č. g. Jur Martinko je postal v Sromlih župnik; č. g. novomašnik Drag. Tribnik je za II. kaplana v Ruših vmeščen, kuracija sv. Lamberta v Skomrih je do 8. oktobra t. l. razpisana.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Iz Trebanjske dekanije po preč. g. dekanu 107 gl. a. v. od procesije na Zaplazu. — Verhnik, Bevke in Horjul pri opraviu za sv. Očeta na Lesnem berdu 31 gl. in 1 tol. — Neimenovana roka 1 gl. Iz Teržiča 1 gld. 35 kr. sr. — Malnarica 4 gld. — Z Brezovice 4 gld. 50 sld. Sv. Oče, blagoslovite nas! — Neka dobrotna roka 1 tol. za 2 gl. sr. — Neimenovana dobrotnica 1 gl. 30 kr. srebru; prosi sv. blagoslova za za srečno zadno uro. — Kranjski faran 1 gld. st. den. s pristavkom: „Da sovražnike sv. Očeta in sv. Cerkve ponižáš, Te prosimo, usliši nas, o Gospod! — M. in R. Ceznar 1 gld. st. d. v sr. s prošnjo sv. blagsl. za po-božno življenje in srečno zadno uro. — U. Mahne 1 sr. dvajs. s prošnjo blagsl. za-se in za mater. — Po stoljn. kapl. gosp. Dolencu 3 gl. in 5 gld. a. v. — Gospa M. J. 10 tol. ali 20 gl. st. den. s prošnjo sv. blagoslova za zadno uro. — Neka dobra roka 1 tol. za 1 gl. 50 kr. in 35 kr. v sr.

Za pogorelce v Starem tergu pri Ložu. Gosp. P. R. gostač 3 gl. — G. M. N. 5 gl.

Za Bulgare. Z Brezovice 2 gl.

(Drugi darovi prihod.)